"Αναγέννησις ή μεταρρύθμισις" της Θ. Λατρείας; (Αρχ. Νικόδημος Μπαρούσης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 21 Σεπτεμβρίου, 2006

Για ό,τι και αν κάμη ο σημερινός άνθρωπος, πιστεύει πως την πρώτη θέσι πρέπει να έχη η καλή εικόνα που θα δοθή προς τα έξω. Οποιαδήποτε πράξις του κρίνεται όχι καθ' εαυτήν, αλλ' από την εντύπωσι που θα δημιουργήση στο ευρύτερο κοινό. Έτσι, συχνά, κανείς λαμβάνει τούτη ή εκείνη την απόφασι, όχι επειδή έχει βεβαιωθή για την ορθότητα της, αλλ' επειδή τον διακαιώνει ή όχι η κοινή γνώμη.
Εδώ και πολλές δεκαετίες, τουλάχιστον, η δημοτικότης και η αποδοχή της κοινής γνώμης ήσαν τα κριτήρια της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας. Φαίνεται, όμως, ότι στις ημέρες μας, η ανευθυνότης των κριτηρίων αυτών άρχισε να εισβάλη εντός των πυλών της ορθοδόξου Εκκλησίας. Γι' αυτό και διάφοροι "εκπρόσωποί" της αναζητούν σήμερα "νέους τρόπους" εκφράσεως της Αληθείας, "νέους τρόπους" προσεγγίσεως των πιστών, μέσα από μια προσπάθεια, της οποίας την αιχμή του δόρατος αποτελεί η υποκριτικώς ονομαζομένη "λειτουργική αναγέννησις", για να αποφευχθή τεχνηέντως ο κακόηχος μεν, αλλ' αντικειμενικός όρος "λειτουργική μεταρρύθμισις".

Ποικίλες είναι οι πτυχές αυτής της μεταρρυθμίσεως, αλλά προς το παρόν ας σταθούμε, με λίγες λέξεις, μόνον σε δύο από αυτές, μια και ήδη ετέθησαν εις εφαρμογήν: α') Η ανάγνωσις των ευχών της Θ. Λειτουργίας "εις επήκοον του λαού" και β') Η τέλεσις της Θ. Λειτουργίας "κατ' ενώπιον του λαού".
Και για τις δύο αυτές αλλαγές, προκειμένου να αποφύγουν τον σκόπελο της μεταρρυθμίσεως, προσπαθούν να μας πείσουν ότι αποτελούν παλαιές λειτουργικές πράξεις. Όμως, αντιμετωπίζουν αξεπέραστο εμπόδιο την έλλειψι σχετικών μαρτυρίων, γι' αυτό και περιορίζονται σε απροσδιόριστες γενικότητες. Γνωρίζουν πολύ καλά ότι όλοι οι Πατέρες και λοιποί εκκλησιαστικοί συγγραφείς επί αιώνες ομιλούν περί μυστικής αναγνώσεως των ευχών και γι' αυτό προσπαθούν να τους αγνοούν, περιοριζόμενοι σε γραμματολογικές ή συντακτικές προφάσεις των ιερών κειμένων, ή και σε προσωπικές τους διαπιστώσεις, ως, οι προ αυτών σοφώτατοι Πατέρες και διδάσκαλοι, να μη εγνώριζαν την γλώσσα τους και το ποίμνιόν τους.
Ίσως θα άξιζε να αναφερθή εδώ η συνομιλία μου επί του θέματος αυτού με γνωστόν ορθόδοξον ιεράρχη, μεγάλο θιασώτη της λειτουργικής μεταρρυθμίσεως. Η συζήτησίς μας είχε φθάσει εις το σημείον της αναγνώσεως των ευχών. Ο επίσκοπος υπεστήριζε ότι πρέπει να αναγινώσκωνται "εις επήκοον του λαού", ενώ εγώ αντέτεινα ότι πρέπει να αναγινώσκωνται "μυστικώς".
Ο επίσκοπος επέμενε κι εγώ, υποστηρίζοντας τις απόψεις μου, του είπα ότι η μυστική ανάγνωσις προβλέπεται από τους Πατέρες. Ο επίσκοπος, προκειμένου να συνεχισθή

η συζήτησις, εζήτησε να προσκομισθή ένα τουλάχιστον σχετικό κείμενο. Του επρότεινα τον Καβάσιλα και εδέχθη πολύ ευχαρίστως, αφού τον θεωρούσε ως τον λαμπρότερο εκπρόσωπο της λειτουργικής θεολογίας της Ανατολικής Εκκλησίας. Σε λίγα λεπτά του έφερα το κείμενο του αγίου Νικολάου του Καβάσιλα και του υπέδειξα, χάριν διευκολύνσεως, μερικά σημεία που αναφέρονται εις το επίμαχο θέμα της αναγνώσεως των ευχών. Ο επίσκοπος μετά προσοχής εδιάβασε την πρώτη, την δευτέρα, την τρίτη... περίπτωσι, επανεξέτασε, εσκέφθη, έκλεισε το βιβλίο και μου είπε "Με συγχωρείτε, αλλ' αγνοούσα τελείως ό,τι γράφει ο Καβάσιλας" ... Είναι εις τιμήν του επισκόπου αυτού η ειλικρίνεια, η εντιμότης, η ευθύτης, η ταπείνωσίς του, και εις εμέ έδωσε ένα πολύ μεγάλο μάθημα. Πλην, όμως, η περίπτωσίς του σημαδεύει και τον βαθμό των θεολογικών και ιστορικών προϋποθέσεων της λειτουργικής μεταρρυθμίσεως.

Η άλλη πλευρά της μεταρρυθμίσεως είναι η λεγομένη τέλεσις της Θ. Λειτουργίας "κατ' ενώπιον του λαού". Και εις αυτό το θέμα προσπαθούν να εύρουν Πατερική δικαίωσι, αλλ' εις μάτην. Καταφεύγουν στην χριστιανική αρχαιολογία, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Γνωρίζουν, βεβαίως, την ανάλογο μεταρρύθμισι, που έκαμαν οι ρωμαιοκαθολικοί με την Β' Βατικάνειο Σύνοδο (1966), αλλά δεν έλαβαν τον κόπο να διαβάσουν οι ίδιοι τί λέγουν οι πηγές, ώστε να έχουν και ιδική τους άποψι.

Οι ίδιοι οι ρωμαιοκαθολικοί αναγνωρίζουν ότι ο θεσμός της στροφής του ιερέως προς τον λαό είναι εφεύρεσις του Λουθήρου και πρωτοδημοσιεύθηκε εις το μικρό βιβλίο του: "Η γερμανική λειτουργία και η διάταξις της θείας λατρείας" (1526 μ.Χ.). Γνωρίζουν πολύ καλά ότι ουδέποτε πριν τούτο είχε συμβή εις την Εκκλησία και ότι, μέχρι το 1965, αποτελούσε αποκλειστικό προνόμιο του Πάπα, ο οποίος, ως βικάριος του Θεού επί της γης, ήταν ξεχωρισμένος από τον λαό του Θεού και, ως άλλος "θεός", απευθύνετο προς τους πιστούς στρεφόμενος, ως άλλος "ήλιος της δικαιοσύνης", από ανατολών προς δυσμάς, κάτι το οποίον εμείς οι ορθόδοξοι το αποδίδομε μόνον εις τον Χριστόν.

Ασφαλώς, η μεταρρύθμισις της Β' Βατικανείου δεν ήταν αναίτιος. Αντιμετώπιζε την απομάκρυνσι του κόσμου από την εκκλησία, αλλά και το πρόβλημα ελλείψεως ιερέων, προσπαθώντας να δημιουργήση κίνητρα προσελεύσεως νέων τόσο εις τους ναούς όσο και εις τις τάξεις του κλήρου. Οι παπικοί εγνώριζαν ότι, μέχρι εκείνη την στιγμή, ο "ιερεύς" προσέφερε την "θυσία" ως ανώνυμος μεσάζων, υπό την ιδιότητά του ως επικεφαλής της κοινότητος, ενωμένος με όλους κι εστραμμένος προς τον Θεόν. Τώρα πλέον θα ενεφανίζετο εστραμμένος προς τον λαό, ξεχωρισμένος και υπεράνω όλων, έτοιμος να συναντήση τον κάθε πιστό με την άνεσι του προσωπικού του ύφους, με την καταξίωσι της ατομικής του προβολής, με πολλές ευκαιρίες να εκμεταλλευθή όσο θέλει, περισσότερο ή λιγώτερο, αυτήν την νέα ηγετική θέσι του, προς όφελος διαφόρων, ατομικών, κοινωνικών ή ποιμαντικών, επιδιώξεών του. Η διάθεσίς του, ο μιμητισμός του, οι χειρονομίες του, η όλη συμπεριφορά του, μπορεί πλέον να κλέπτη την προσοχή των πιστών-θεατών, καθηλώνοντας τα βλέμματά τους επάνω του, και προσδίδοντάς του κύρος, αξία, υπόβαθρο εξουσίας, εγγύησι ατομικής ασφαλείας, καταξίωσι του ρόλου και της θέσεώς του...

Εάν αυτά, πού ακροθιγώς και εισαγωγικώς ανεφέρθησαν, τα αγνοούμε στην σημερινή Ελλάδα, τότε πολύ εύκολα γινόμεθα θύματα του εξευρωπαϊσμού και του οικουμενισμού, προς σκανδαλισμό των πιστών και απώλεια της ταυτότητος και της Παραδόσεώς μας...

Δείτε περισσότερα άρθρα του ιδίου συγγραφέα πατώντας εδώ